

V. KRONIKA

KOŁOKWIUM PRAWNICZE POLSKO-WŁOSKIE W WARSZAWIE

W kalendarzu spotkań międzynarodowych prawników polskich znalazła się nowa i — miejmy nadzieję — stała pozycja: organizowane przez Uniwersytet Warszawski oraz *Accademia Nazionale dei Lincei* dni prawnicze polsko-włoskie. Pierwsze z nich odbyły się w Italii na wiosnę 1972 r. i omawiano na nich zagadnienia z zakresu prawa państwowego. Drugie z kolei miały miejsce w Warszawie w dniach 4-7 V 1974 r., a jako przedmiot wybrano tym razem zagadnienia recepcji prawa rzymskiego. Wybór ten był bardzo szczęśliwy. Trudno bowiem znaleźć lepszy temat wspólnych obrad polsko-włoskich, jeśli się zważy, że nigdy powiązania między kulturą prawną obu krajów nie były tak bliskie jak wtedy, kiedy do Polski przenikało prawo rzymskie w jego średniowiecznej postaci, uformowanej w ateneach Bolonii i Padwy. W rzeczywistości jednak przedstawione referaty wybiegały poza te ramy tematyczne, obejmując również problematykę *par excellence* romanistyczną. Sytuacja ta odzwierciedla niewątpliwie lepiej stan faktyczny, gdyż w Polsce większość badaczy recepcją zajmuje się tylko okazjonalnie, mamy natomiast liczną kadrę romanistów, a i w składzie delegacji włoskiej przewagę liczebną mieli specjaliści w zakresie prawa rzymskiego. Okoliczność tę należy uznać za korzystną przede wszystkim dlatego, że dała ona możliwość konfrontacji problemów i metod badawczych, szczególnie interesującą i potrzebną u nas w Polsce, gdzie brak tego ogniwa pośredniego między klasycznym prawem rzymskim a prawem nowożytnym, jakie we Włoszech stanowią katedry *diritto comune*.

Obrady zostały zapoczątkowane w dniu 4 maja w godzinach popołudniowych w sali Senatu Uniwersytetu Warszawskiego dwoma referatami: prof. J. Bardacha o ogólnych problemach recepcji w prawie oraz prof. E. Volterry na temat wpływu instytucji prawnych rzymskich na kodeksy współczesne. W poniedziałek, dnia 6 maja rano znalazły się w programie trzy referaty romanistyczne, a mianowicie przedwcześnie zmarłego prof. G. Grosso na temat rzymskiej teorii kontraktów i jej wpływu na prawo współczesne, doc. W. Wołodkiewicza: *Contrahere, Contractum, contractus w prawie rzymskim*; wreszcie prof. M. Talamanca wygłosił referat na temat *convenitio* i *stipulatio*.

Po południu tego samego dnia prof. K. Kolańczyk zapoznał zebranych z najnowszym stanem badań nad Summą Rajmunda Partenopejczyka i jej zastosowaniem w Polsce, doc. K. Sójka-Zielińska omówiła wpływ prawa rzymskiego na myśl kodyfikacyjną doby oświecenia, po czym doc. K. Bukowska-Gorgoni w referacie zatytułowanym *Ratione imperii-imperio rationis* zajęła się zmianami zachodzącymi w stosunku Polaków do prawa rzymskiego aż do rozbiorów Polski. Doc. J. Kodrębski w interesującym komunikacie przedstawił nieznaną u nas postać włoskiego romanisty Capelliego, który działał na uniwersytecie wileńskim w początkach ubiegłego stulecia.

W ostatnim dniu obrad prof. G. Astuti poruszył problem recepcji naukowej i praktycznego znaczenia prawa rzymskiego, doc. I. Malinowska-Kwiat-

kowska mówiła o granicach prawnych recepcji prawa rzymskiego w sycylijskiej kodyfikacji Fryderyka II, prof. B. Paradisi zajął się losami prawa rzymskiego we Włoszech i we Francji w XII w., a prof. G. Pugliese skoncentrował uwagę zebranych na zagadnieniach procesowych, omawiając wpływ zasad rzymskich dotyczących rzeczy osądzonej na prawodawstwa europejskie.

W obradach i ożywionej, stojącej na wysokim poziomie dyskusji uczestniczyli licznie przybyli historycy prawa ze wszystkich niemal ośrodków uniwersyteckich, a także przedstawiciele innych dyscyplin prawniczych i historycznych. Czas wolny urozmaicony był wycieczkami i spotkaniami towarzyskimi. Zorganizowany został m. in. specjalny program zwiedzania miasta dla pań, w niedzielę uczestnicy kolokwium zwiedzili Żelazową Wolę, Nieborów i Arkadię, a na zakończenie obrad odbyło się przyjęcie wydane przez Ministra Sprawiedliwości w ośrodku szkoleniowym w Popowie. W dniu 8 maja goście włoscy udali się do Lublina, gdzie byli podejmowani przez rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej i przez dziekana Wydziału Prawa i Administracji.

KRYSTYNA BUKOWSKA-GORGONI (Warszawa)

DZIEJE KODYFIKACJI PRAWA

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA HISTORYKÓW PAŃSTWA I PRAWA W KARPACZU

Kolejna konferencja historyków państwa i prawa, której organizatorem była Komisja Historyczno-Prawna Polskiego Towarzystwa Historycznego, a gospodarzem środowisko wrocławskie, odbyła się w Karpaczu w dniach 23 - 25 V 1974 r. Jej tematy były *Dzieje Kodyfikacji Prawa*. Konferencja wywołała duże zainteresowanie zarówno wśród historyków prawa, jak historyków dziejów politycznych i doktryn polityczno-prawnych. W obradach uczestniczyło ponad osiemdziesiąt osób reprezentujących wszystkie ośrodki uniwersyteckie oraz Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk.

Wcześniejsza publikacja tekstu referatów, dzięki dotacji ZG PTH i przyjaznej współpracy Wydawnictwa Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu¹ zwalnia sprawozdawców od przedstawiania ich tez. Pozwoliło to również wygospodarować czas na rozszerzenie programu o kilka dodatkowych punktów z zakresu spraw żywo obchodzących środowisko prawnohistoryczne. Tak więc redaktor *Czasopisma Prawno-Historycznego*, prof. Michał Szczaniecki, omówił działalność *Czasopisma* w okresie dwu lat ubiegłych oraz plany na najbliższą przyszłość. Informację na temat międzynarodowych kontaktów polskich historyków państwa i prawa przedstawił prof. dr Juliusz Bardach. Kontakty te realizowane są przede wszystkim za pośrednictwem Komitetu Nauk Historycznych PAN, zwłaszcza działającej przy nim Komisji Historii Parlamentaryzmu, a także na forum takich organizacji, jak Międzynarodowe Stowarzyszenie Historii Instytucji i Prawa (AIHDI), Société Jean Bodin. Ta ostatnia organizacja zamierza swój kolejny kongres, którego tematem będzie *La communauté rurale* — wspólnota wiejska, zorganizować w maju 1976 r. w Warszawie. Natomiast udział polskich historyków państwa i prawa w XIV Międzynarodowym Kongresie Nauk Historycznych, któ-

¹ Dzieje kodyfikacji prawa, Materiały na konferencję historyków prawa w Karpaczu, Polskie Towarzystwo Historyczne, Komisja Historyczno-Prawna, maj 1974 r., ss. 175.

ry w sierpniu 1975 r. odbędzie się w San Francisco, ze względu na wysokie koszty podróży będzie musiał być z natury rzeczy skromniejszy niż przed pięciu laty w Moskwie. Dobrze się więc stało, że problematyka historyczno-prawna będzie stosunkowo silnie reprezentowana w przygotowanej przez Komitet Nauk Historycznych *Księżce kongresowej*.

Dodatkowym punktem programu, który wzbudził szczególne zainteresowanie uczestników, była informacja i dyskusja o reformie uniwersyteckich studiów prawnych. Nader ożywiona wymiana poglądów na ten temat nie zdołała zmieścić się w planowanym czasie sesji popołudniowej pierwszego dnia obrad, toteż po przerwie na kolację kontynuowano dyskusję do późnych godzin wieczornych. Zasady projektowanej reformy przedstawił przewodniczący przygotowującej ją komisji — prof. dr Jan Baszkiewicz. Stwierdził on, iż założenia programu modernizacji studiów, opracowywanego jako część gruntownej reformy kształcenia kadr naukowych, opierają się na uznaniu rosnącego znaczenia nowoczesnie przygotowanych kadr prawników i administratywistów dla funkcjonowania współczesnego państwa.

Nowoczesność przygotowania polegać ma zarówno na umożliwieniu studentom szybkiego zdobycia sprawności zawodowej i dostosowania kształcenia do potrzeb praktyki, jak i na wyposażeniu absolwentów w umiejętność twórczego rozwiązywania problemów, jakie postawią przed nimi nadchodzące dziesięciolecie. Dla osiągnięcia tych celów przewiduje się integrację nauczania przez zniesienie sztywnych barier między przedmiotami, otwarcie studiów ku praktyce, ograniczenie pamięciowego uczenia się na rzecz refleksji teoretycznej. Kierownictwo resortu pragnie przeprowadzić realną i niebiurokratyczną reformę, a nie sprowadzać jej do przemeblowania planu studiów przy zachowaniu dotychczasowego układu przedmiotów i metod dydaktycznych. W odniesieniu do przedmiotów historyczno-prawnych projekt programu przewiduje dwa zasadnicze przedmioty: historię ustrojów państwowych, traktowaną jako dyscyplinę syntetyczno-porównawczą omawiającą rozwój różnorodnych form ustrojowych, oraz historię prawa. Układ taki pozwoliłby rozszerzyć zainteresowania historyków państwa i prawa na region „Trzeciego świata”, zaś dzięki oddzieleniu historii prawa od dziejów ustroju umożliwiłby wszechstronniejsze omawianie dziejów prawa, sprowadzone dotąd nieraz do wykładu historii jego źródeł. Prawo rzymskie straciłoby charakter odrębnej dyscypliny znajdując jednak odpowiednie miejsce w ramach historii prawa. Historia doktryn polityczno-prawnych pozostałaby natomiast jako zasadniczy przedmiot w programie studiów administracyjnych.

Gdy chodzi o problem elastyczności studiów prof. J. Baszkiewicz wypowiedział się za daleko idącą swobodą rad wydziałów w dostosowaniu programu do warunków lokalnych. Realizacja reformy wymagać będzie unowocześnienia i intensyfikacji dydaktyki, na co projekt kładzie specjalny nacisk. Kończąc swą informację prof. J. Baszkiewicz podkreślił, że nie istnieje alternatywa przeprowadzenia reformy lub rezygnacji z niej. Reforma jest postanowiona i wejdzie w życie od października 1975 r. Zastanawiać się więc jedynie można nad stopniem jej radykalności oraz optymalnymi metodami realizacji.

Dyskutanci nie kwestionowali na ogół potrzeby zmodyfikowania studiów prawnych, zgłosili natomiast liczne wątpliwości co do kierunku reformy i sposobu jej przygotowania. Prof. dr S. Grodziski (UJ) doliczył się dwudziestu reform szkolnictwa wyższego w okresie trzydziestolecia powojennego. W praktyce żaden dziekan nie uniknął co najmniej jednej reformy w trakcie swojej kadencji i żaden student nie ukończył nauki według jednolitych zasad. Paraliżowało to — jego zdaniem — systematyczną pracę i umożliwiało ocenę efektów zmian. Nikt zresztą nie przeprowadzał analizy dotychczasowych doświadczeń. Do chwili obecnej znane są jedynie ogólne hasła i założenia zapowiadanej reformy, brak kon-

kretnych danych o projektach nowego programu bez czego nie da się ocenić właściwego znaczenia innowacji. Podstawowym problemem jest modernizacja warunków pracy na uniwersytetach. Przy dotychczasowym wyposażeniu i brakach kadrowych reforma w znacznej mierze będzie fikcją.

Również prof. dr J. Malarczyk (UMCS) i prof. dr K. Kolańczyk (UAM) podkreślili, że prace nad reformą powinny wyjść od analiz zalet i wad dotychczasowego systemu. Według prof. K. Kolańczyka, który od ćwierć wieku uczestniczy w rozlicznych dyskusjach na temat usprawnienia studiów, obecny projekt jest wyjątkowo pośpiesznie przygotowany. Obaj dyskutanci przypomnieli, że nie zakończono jeszcze dostosowywania podręczników do wymogów poprzedniej reformy, a opracowanie następnych zajmie znów długie lata.

Prof. dr J. Bardach (UW) zwrócił uwagę na fakt, że przewidywany w projekcie program studiów a zwłaszcza podział na przedmioty historyczno-prawne nie stanowi novum, gdyż nawiązuje do rozwiązań przedwojennych, także dziewiętnastowiecznych. Sądzi on, że korzyści wynikające z oddzielenia historii państwa i prawa nie równoważą związanych z tym minusów. Skoro w nowym programie pozostać mają dwa zasadnicze przedmioty prawno-historyczne, warto bronić — uważa — dotychczasowego ich układu. Pozwoli to w szczególności na utrzymanie historii państwa i prawa Polski, za czym wypowiedzieli się zdecydowanie niemal wszyscy uczestnicy konferencji. Docenci dr J. Senkowski (UW) i dr hab. W. Bartel (UJ) nawiązali do kwestii poprawy warunków nauczania na wydziałach prawa, co stanowi podstawowy warunek unowocześnienia metod dydaktycznych. Brak odpowiednich pomocy naukowych — stwierdzali — ciasnota pomieszczeń i nadmierna liczebność grup ćwiczeniowych uniemożliwiają w praktyce indywidualizację kształcenia i utrudniają wdrażanie studentów do samodzielnego rozwiązywania problemów, na co słusznie kładł nacisk prof. J. Baszkiewicz.

Spojrzenie na projekt reformy jako na szansę odnowy nauk historyczno-prawnych zaproponował prof. dr K. Orzechowski (UWr). Niezależnie od dyskusyjności niektórych sformułowań projektu, umożliwić on może znalezienie nowych sposobów na zahamowanie spadku zainteresowania tymi przedmiotami. Jednakże samo zjawisko mniejszego zainteresowania dyscyplinami historycznymi wśród studentów prawa zostało zakwestionowane w kilku wypowiedziach (prof. dr Z. Zdrójkowski — UMK, mgr W. Sudnik — UW). Prof. dr S. Trawkowski (IH PAN) sugerował śmielszą modernizację metod dydaktycznych. Jego zdaniem zakres egzaminów nie powinien pokrywać się z zakresem wykładów. Na egzaminie student powinien wykazać się własnymi przemyśleniami. Mgr W. Sudnik oceniła projekt reformy w zestawieniu z oczekiwaniami i postulatami studentów. Szerzej zajął się tym zagadnieniem doc. dr Z. Rymaszewski (UŁ), którego zdaniem ambitne założenia nowego programu są nie do zrealizowania dzisiejszym studentom pierwszego roku studiów. O szersze uwzględnienie historii administracji, zwłaszcza na kierunku administracyjnym, upomniał się dr H. Izdebski (UW).

Wielu dyskutantów wyraziło sprzeciw wobec projektu likwidacji prawa rzymskiego jako samodzielnej dyscypliny. Zdaniem prof. Z. Zdrójkowskiego i dr hab. S. Salmonowicza (IH PAN) bez systematycznego wykładu prawa rzymskiego nie można uczyć prawniczego myślenia. Skreślenie prawa rzymskiego z nomenklatury przedmiotów spowodować musi — ich zdaniem — obumarcie tej dziedziny. Podobne stanowisko zajął prof. K. Kolańczyk, zaś doc. dr J. Sodel (UJ) uznał likwidację wykładu prawa rzymskiego za przejaw tendencji do nadania studiom charakteru kursów zawodowych, nie znajdujących precedensu w żadnym z współczesnych systemów szkolnictwa wyższego. Mgr M. Markiewicz (UŁ) dostrzegł w skreśleniu prawa rzymskiego pierwszy krok w kierunku usunięcia w ogóle dyscyplin historycznych ze studiów prawniczych. We wszyst-

kich niemal głosach przewijały się wątpliwości co do wykonalności reformy w obecnych warunkach oraz postulat zachowania historii państwa i prawa Polski jako samodzielnego przedmiotu.

Prof. J. Baszkiewicz odrzucił zarzuty niedostatecznego opracowania założeń reformy. Powołał się na przeprowadzane w ostatnich latach analizy efektywności kształcenia na wydziałach prawa. Pozostał ponad rok czasu na przygotowanie szczegółowych rozwiązań. Należy to uznać za okres wystarczający. W nowym programie uczyniono wiele dla zachowania treści przedmiotów prawnohistorycznych. Nie należy więc walczyć w obronie nomenklatury. Krytyka pod hasłem nierealności i niewykonalności zmian prowadzi do paraliżowania postępu w dydaktyce. Dzisiejsze utopie jutro stanowiąc będą niezbędne minimum.

Obrazy nad zasadniczą tematyką konferencji — rolą kodyfikacji w rozwoju prawa — odbywały się na trzech plenarnych posiedzeniach, w których każde poświęcone zostało łącznej dyskusji nad referatami o zbliżonych zagadnieniach. Pierwsze posiedzenie objęło referaty o dość rozległej problematyce: prof. dr. C. Kunderewicza (UŁ) o kodyfikacjach mezopotamskich, czechosłowackiego badacza doc. J. Kincla o *leges barbarorum* oraz doc. dr. L. Łysiaka (UJ) o Statutach Kazimierza Wielkiego w praktyce sądowej XV stulecia. Mimo rozbieżności tematów, dyskusja pozwoliła na uchwycenie istotnych cech wspólnych, łączących wywody wszystkich autorów. Podkreślił to prof. K. Kolańczyk wskazując iż każdy z trzech referatów prowadzi do konkluzji, że omawiane w nich tzw. kodyfikacje nie stanowiły kodeksów w dzisiejszym znaczeniu. Żadna z nich w szczególności nie była stosowana w praktyce sądowej. Należy ocenić je przede wszystkim jako przejawy konkretnych dążeń politycznych, pomniki kultury prawnej, sposobów uświetnienia majestatu władcy, lecz nie jako zbiory obowiązujących przepisów prawnych. Można ubolewać, że nie omówiono z tego punktu widzenia kodeksu Justyniana, którego rzeczywisty charakter nadal budzi spory w nauce.

Do tej ostatniej kwestii nawiązał doc. dr W. Wołodkiewicz (UW) rozwijając szereg paraleli między rozwojem badań nad mezopotamskimi zbiorami praw a osiągnięciami prawa rzymskiego. Doc. dr W. Bartel uznał za anachronizm przypisywanie starożytnym lub średniowiecznym kodyfikacjom funkcji stanowienia prawa. Autorytet prawa opierał się w tych czasach na jego dawności, odnowę prawa rozumiano jako przywrócenie „starych, więc dobrych” praw. Dopiero od wieku XVI rozpowszechnia się opinia, że stanowienie praw jest prerogatywą władców. Prof. J. Baszkiewicz postulował szersze stosowanie badań porównawczych w pracach nad dawnymi kodeksami, zwracając uwagę na propagandowy charakter tych zbiorów i posługiwanie się nimi jako narzędziami gry politycznej, zwłaszcza gdy chodzi o kodyfikacje germańskie. Niektóre szczegółowe sugestie przedmówcy zakwestionował prof. S. Trawkowski wskazując, że brak jest podstaw aby przypisać *leges barbarorum* rolę narzędzia w rękach germańskich najeźdźców. Co najmniej równie prawdopodobne byłoby wiązanie powstania tych kodeksów z naciskiem zromanizowanej ludności podbitej. Słuszny pozostaje jednak zasadniczy postulat oceniania genezy pomników prawa w kontekście sytuacji politycznej, co już przed laty zalecał prof. dr T. Manteuffel.

Kilku dyskutantów zajęło się kwestiami szczegółowymi związanymi z problematyką referatu doc. L. Łysiaka, zgadzając się jednak z zasadniczą konkluzją autora, że brak danych na stosowanie Statutów kazimierzowskich przez sądownictwo (prof. dr W. Maisel, dr hab. S. Salmonowicz, doc. dr hab. Z. Rymaszewski, doc. dr A. Korobowicz, mgr J. Matuszewski, mgr W. Uruszczyk). W odniesieniu do problematyki wszystkich referatów podniesiono również, że choć omawiane kodeksy nie zawierały stosowanych w praktyce przepisów prawnych, stanowią jednak bezcenne źródło poznania norm prawnych uznawanych w określonych epokach (mgr M. Markiewicz; mgr Z. Giaro).

Zywa dyskusja rozwinęła się na posiedzeniu, na którym tezy swoich referatów przedstawili prof. dr J. Bardach (o Statutach litewskich), prof. dr W. Maisel (o polskich kodyfikacjach miejskich) oraz mgr W. Uruszcza (o Korekturze praw). W kilku wypowiedziach zastanawiano się nad rzeczywistym charakterem i praktycznym znaczeniem Statutów litewskich, które prof. S. Trawkowski zaproponował traktować jako zawód zasad zwyczajowych, lecz z wyraźnymi tendencjami prawotwórczymi. Wątpliwości co do powszechnego stosowania Statutów na ziemiach Wielkiego Księstwa Litewskiego wyraził doc. L. Łysiak. Prof. Z. Zdrójkowski zwrócił uwagę na znajomość i stosowanie w Wielkim Księstwie Litewskim również Korektury pruskiej. Prof. S. Grodziski i doc. L. Łysiak krytycznie skomentowali pogląd uważający Statut 1588 r. za pomnik prawa białoruskiego o charakterze konstytucji. Doc. J. Senkowski oraz doc. W. Bartel rozwijali pogląd, że III Statut był przejawem oporu Wielkiego Księstwa wobec tendencji wprowadzenia tam prawa koronnego.

W kwestii działalności Rojziusza i Rotundusa wypowiedział się dr T. Fijałkowski. Na temat ewolucji kultury prawnej zabrała głos mgr W. Sudnik. Referat prof. W. Maisla wzbudził wątpliwości natury terminologicznej. Wiele wypowiedzi sugerowało określanie zbiorów wilkierzy miejskich raczej terminem „kolekcja” lub „zwód” niż „kodyfikacja”. Szczególnie kwestionowano pojęcie „kodyfikacji narastającej” (doc. S. Salmonowicz, prof. S. Grodziski, prof. S. Trawkowski). Prof. Z. Zdrójkowski uznał za nieuzasadnione pominięcie w referacie popularnych zbiorów prawa magdeburskiego i chełmińskiego, które cieszyły się ogromnym autorytetem, choć nie posiadały oficjalnej sankcji. Podobnie jak pozostali uczestnicy dyskusji, podkreślił znaczenie zainicjowanych przez referenta badań.

Polemika wokół referatu o Korekturze praw skupiła się na kwestii z której inicjatywy doszło do odrzucenia projektu kodyfikacji. Doc. J. Senkowski zakwestionował bowiem twierdzenie, iż fiasko Korektury było rezultatem oporu ogółu szlacheckiego przeciw projektom prawotwórczym obozu królewskiego. Wskazał przy tym na dane, sugerujące torpedowanie Korektury z inicjatywy dworu. Argumenty przeciwko takiej interpretacji przytoczył dr T. Fijałkowski oraz sam referent w swym końcowym wystąpieniu. O badania porównawcze przy analizie genezy i losów Korektury upomniał się doc. W. Bartel, zwracając uwagę, że ruch egzekucyjny nie był zjawiskiem wyłącznie polskim.

Na posiedzeniu poświęconym problematyce XVII-XVIII w. przedstawiono założenia i konkluzje referatów dr. hab. S. Salmonowicza (kodyfikacje i myśl kodyfikacyjna XVII i XVIII wieku) oraz doc. dr. hab. K. Sójki-Zielińskiej (kodyfikacje wieku oświecenia). Zabierając głos w dyskusji doc. dr J. Kodrębski zwrócił uwagę na polityczne funkcje oświeceniowych kodyfikacji, z których najważniejszą było — jego zdaniem — wzmocnienie absolutnej władzy monarszej. Dr G. Bałtruszajtys (UW) podjęła zagadnienie wprowadzania kodyfikacji w życie. Nawiązując do referatu doc. S. Salmonowicza i powołując się na przykład procedury józefińskiej stwierdziła, że kodyfikacje nadal stanowiły głównie opis istniejących zasad prawnych. Omówiła też nowe, skrócone formy procesu, zwracając uwagę na proces wekslowy, nakazowy i skarbowy. Prof. K. Kolańczyk mówił o ewolucji pojęcia „kodyfikacja”. Zwrócił uwagę na konieczność rozróżniania pojęć „kodyfikacja” i „kompilacja”, przy czym to ostatnie ma odcień pejoratywny i sugeruje budowanie kodeksu — jak określił — „z powierzonych materiałów”.

Zywe zainteresowanie wzbudził problem podniesiony przez prof. J. Baszkiewicz — w jakim stopniu omawiane kodyfikacje zawierały nowe konstrukcje prawne, narzucone przez centralne władze polityczne i na ile działanie ich można

ocenić jako pozytywne. W tym zakresie wypowiedzieli się prof. S. Trawkowski, doc. W. Bartel, prof. W. Maisel, mgr Z. Giaro i mgr W. Uruszczak.

Podsumowując obrady prof. dr J. Bardach stwierdził, że potwierdziły one dużą aktywność naukową środowiska historyków państwa i prawa. Konferencja ukazała w sposób wszechstronny i wyrazisty ewolucję treści i form jakiej ulegały kodyfikacje na przestrzeni wieków. W referatach i dyskusji zwrócono uwagę na funkcje polityczne a także na rolę doktryn politycznych i prawnych, ożywiających idee kodyfikacyjne. Ukazała też problemy badawcze, które stać się powinny przedmiotem naukowych dociekań historyków prawa. Trzeba więc będzie sięgnąć do praktyki sądowej, zbadać jak owe kodyfikacje faktycznie funkcjonowały, słowem związać pomniki prawa z rzeczywistością polityczną i społeczną.

MAREK SĘDEK, ANDRZEJ ZAKRZEWSKI (Warszawa)

MIEĘDZYNARODOWA KONFERENCJA HISTORYKÓW PRAWA W KREMS-STEIN (AUSTRIA)

W dniach od 21 do 24 IV 1974 r. odbyła się w miejscowości Krems-Stein nad Dunajem konferencja historyków prawa krajów Europy Środkowej i południowo-wschodniej poświęcona historii prawa cywilnego XIX w. Organizatorem konferencji był Instytut Europejskiej Historii Prawa Uniwersytetu w Wiedniu, a udział w niej wzięli naukowcy z 7 państw. Obok gospodarzy, reprezentujących katedry historii prawa i prawa pozytywnego uniwersytetów w Wiedniu, Innsbrucku, Grazu, Linzu i Salzburgu, najliczniejsza, bo 12-osobowa była delegacja węgierska. Z Rumunii przybyły wprawdzie tylko dwie osoby, ale referatów nadesłano aż 15, z Bułgarii przybyło dwóch referentów, z Czechosłowacji trzy osoby, dwie osoby reprezentowały Instytut Maxa Plancka we Frankfurcie nad Menem. Na tym tle udział Polaków był liczebnie nieproporcjonalny do rangi, jaką zajmują nasze dyscypliny historycznoprawne w tej części Europy. Uczestniczyli w konferencji prof. dr L. Pauli z UJ oraz niżej podpisana, trzeci referat nadesłał doc. Agopaszowicz z UŚI.

Otwarcia konferencji dokonał dziekan Wydziału Prawa Uniwersytetu w Wiedniu prof. dr E. Streissler, po czym wykład na temat historii miasta wygłosił dyrektor miejscowego archiwum doc. dr H. Kühnel. Właściwej problematyce obrad poświęcono trzy sesje robocze, którym przewodniczyli kolejno prof. A. Csismadia i prof. L. Pauli, w drugim dniu prof. prof. V. Gionea i M. Andrejew, w ostatnim prof. K. Kovacs i doc. L. Bianchi. Na pierwszej sesji omawiano ogólne zagadnienia historii ustawodawstwa cywilnego, na drugiej zagadnienia genetyczno-ideologiczne oraz problem recepcji w prawie cywilnym, wreszcie trzecia poświęcona była dziejom poszczególnych instytucji.

Z pośród uczestników polskich prof. L. Pauli zaprezentował zebranym referat na temat źródeł prawa cywilnego w Krakowie w XIX w., doc. Bukowska-Gorgoni zajęła się przystosowaniem francuskiego kodeksu cywilnego 1804 r. do stosunków polskich, udostępniony w formie powielonej tekst referatu doc. Agopaszowicza dotyczył ustawy hipotecznej z 1818 r.

Podsumowanie obrad przygotowali prof. Kovacs i doc. Bianchi, następnie z ramienia organizatorów głos zabrał prof. W. Ogris. Zarówno w dyskusji, jak i w podsumowaniach podkreślano, że współpraca historyków prawa z państw o różnych ustrojach układa się harmonijnie i przynosi duże rezultaty poznawcze, co

zawdzięczać należy m. in. szczęśliwie dobieranej tematyce spotkań. Wszyscy też byli zgodni co do doskonałej organizacji i wysoce koleżeńskej atmosfery obrad.

Części naukowej towarzyszył bogaty program o charakterze oficjalnym oraz kulturalnym i towarzyskim. Uczestnicy konferencji zwiedzili wiele obiektów zabytkowych, m. in. największe w Europie muzeum historii wymiaru sprawiedliwości karnej w zamku Greillenstein, i byli podejmowani przez szereg wybitnych osobistości z administracji lokalnej.

KRYSTYNA BUKOWSKA-GORGONI (Warszawa)

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA HISTORYKÓW PRAWA W KONSTANCY

Po odbytej w kwietniu 1974 w Krems-Stein (Austria) konferencji historyczno-prawnej, uczeni tej dyscypliny spotkali się ponownie w dniach 12-14 IX 1974 r. w Konstancy na zjeździe zorganizowanym przez Stowarzyszenie Naukowców Rumunii. Wzięło w nim udział 40 naukowców rumuńskich i 30 gości, reprezentujących 11 krajów europejskich i 2 azjatyckie. Przedmiotem obrad konferencji były *Elementy kultury duchowej i socjalnej we wczesnych formach ustawodawstwa*. Otwarcia zjazdu dokonał prof. Woorter z Uniwersytetu w Cambridge, reprezentujący Fédération Mondiale des Scientifiques. Obrady odbywały się w trzech sekcjach, którym przewodniczyli m. in. profesorowie W. Maisel z UAM, L. Pauli z UJ, M. Żurowski z ATK.

Problematyka konferencji była, generalnie rzecz biorąc, zbliżona do problematyki zjazdu historyków prawa, odbytego w maju 1974 w Karpaczu. Sekcja pierwsza zajmowała się zagadnieniami kultury duchowej i społecznej, jako źródła pierwszych form ustawodawstwa. Spośród polskich uczestników konferencji doc. dr hab. W. Wołodkiewicz przedstawił rozprawę o rzymskiej genezie systematyki współczesnego prawa cywilnego. Prof. dr L. Pauli mówił o literaturze prawniczej w dawnej Polsce i o wykorzystaniu jej przez twórców projektu małopolskiej kodyfikacji prawa z pierwszej połowy XVIII w. Prof. dr Z. Libiszowska przedstawiła referat o politycznym i społecznym uwarunkowaniu działalności ustawodawczej w Polsce w drugiej połowie XVIII w. Sekcja druga zajmowała się zagadnieniami techniki opracowania, strukturą i typologią wczesnych pomników ustawodawczych. Na forum tej sekcji zreferowała doc. dr K. Sójka-Zielińska problematykę ruchu kodyfikacyjnego w dobie oświecenia, a ks. prof. dr M. Żurowski zagadnienie oddziaływania chrześcijaństwa na dawne polskie prawo małżeńskie.

Przedmiotem zainteresowań sekcji trzeciej było zagadnienie roli wczesnych pomników prawa w procesie powstawania wielkich kodyfikacji z końca XVIII i z XIX w. W ramach tej sekcji prof. dr W. Maisel przedstawił znaczenie kodeksu Formula processus iudicarii z 1523 r. na tle dawniejszych kodyfikacji polskich, a referat nadesłany przez doc. dr hab. K. Bukowską-Gorgoni dotyczył kodeksu prawa karnego Karola V i znaczenia tego kodeksu dla Polski. W sumie, na 53 przedstawione referaty, 34 były dziełem autorów rumuńskich. Drugie miejsce zajęli reprezentanci nauki polskiej, którzy przygotowali siedem referatów. Reprezentant Polski, prof. dr L. Pauli, przewodniczył też na końcowym posiedzeniu plenarnym i on też dokonał zamknięcia obrad.

W. MAISEL (Poznań), L. PAULI (Kraków)

MIĘDZYNARODOWE KOŁOKWIUM POŚWIĘCONE RODZINIE I POKREWIEŃSTWU W WIEKACH ŚREDNICH

W dniach 6-8 VI 1974 r. odbyło się w Paryżu zorganizowane przez VI sekcję *Ecole Pratique des Hautes Etudes* międzynarodowe kolokwium poświęcone miejscu rodziny i pokrewieństwa w europejskim średniowieczu. W kolokwium wzięli udział uczeni francuscy, włoscy, polscy i zachodni Niemcy. Wśród zaprezentowanej tematyki na pierwsze miejsce wysuwało się: przedstawienie przez prof. G. Duby (*Collège de France*) wyników badań nad rodziną i problematyką seksualną w średniowiecznej Francji, referat K. F. Wernera (dyrektor Niemieckiego Instytutu Historycznego w Paryżu) o więzi krewniczej i jej odzwierciedleniu w nazwiskach, rozważania prof. C. Violante (Uniwersytet w Pizie) o strukturach rodzinnych we Włoszech północno-środkowych IX-XIII w. oraz prof. A. Gieysztora o więzi krewniczej i rodzinie rycerskiej w Polsce wcześniejszego średniowiecza.

Wśród innych referatów polskich należy wymienić prof. H. Samsonowicza o rodzinie mieszczańskiej w miastach hanzeatyckich i polskich w XIV-XV w., doc. J. Bieniaka o roli więzi krewniczej wśród rycerstwa polskiego XIII-XV w. i niżej podpisanego o niedziale rodzinnym w Europie środkowo-wschodniej.

W ożywionych obradach kolokwium przeważała problematyka socjologiczna, ale dochodziły do głosu i kwestie prawne. To połączenie było dla historyka prawa nader instruktywne, zwłaszcza dzięki aktywnemu udziałowi grupy etnologów z pracowni etnologicznej *Collège de France* pracujących pod kierunkiem znakomitego Claude Lévi-Straussa, którzy wnieśli wiele nowych elementów i własne spojrzenie na dyskutowane problemy.

JULIUSZ BARDACH (Warszawa)

HISTORIA PAŃSTWA I PRAWA NA XI POWSZECHNYM ZJEŹDZIE HISTORYKÓW POLSKICH W TORUNIU

I. Kolokwium poświęcone „Dziejom administracji na ziemiach polskich”.

W dniu 8 IX 1974 r., w ramach XI Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich odbyło się w Toruniu kolokwium poświęcone dziejom administracji na ziemiach polskich, zorganizowane przez Komisję Historyczno-Prawną PTH oraz Instytut Historyczno-Prawny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Kolokwium przewodniczyli prof. A. Vetulani i inni przedstawiciele różnych ośrodków. Referaty wygłosili kolejno: prof. dr B. Leśnodorski, *Historia administracji, jej problemy i metody działania*; dr H. Izdebski, *Czy historia administracji jest historią biurokracji?*; dr A. Partyka, *Samorząd terytorialny w II Rzeczypospolitej (od 1928 r.)*; dr P. Hübner, *Samorząd szkół akademickich w pierwszych latach Polski Ludowej a rozwój nauki*; pod nieobecność dr. Pileckiego (z Poznania) jego referat o Izbach Rolniczych w II Rzeczypospolitej, został złożony do protokołu.

Dyskusja dotyczyła głównie trzech zagadnień: roli jaką powinna spełniać historia administracji w kształceniu studentów na wydziałach prawa; zadań badawczych stojących przed historykami administracji publicznej; szeregu zagadnień szczegółowych poruszonych w referatach. W dyskusji zebrani opowiadali się jednomyślnie za potrzebą wprowadzenia historii administracji jako jednego z przedmiotów podstawowych na wydziałach prawa i administracji, jak i co do potrzeby

rychłego ustalenia programu tego przedmiotu. Zwracano uwagę na konieczność podjęcia badań interdyscyplinarnych nad wielu zagadnieniami związanymi z historią administracji. Badania te interesują nie tylko przedstawicieli wydziałów prawa i administracji, ale również nauk politycznych, na co wskazywał w szczególności głos w dyskusji doc. J. Wołocha, dyrektora Instytutu Nauk Społecznych w Politechnice Wrocławskiej. Podsumowania dyskusji dokonał prof. B. Leśnodorski. Zebrani jednomyślnie przyjęli wniosek postulujący zorganizowanie narady poświęconej programowi przedmiotu historii administracji oraz przyjęli treść listu skierowanego do wiceministra szkolnictwa wyższego, prof. Kasprowicza oraz przewodniczącego Komitetu Nauk Prawnych PAN, rektora Z. Rybickiego.

KRYSTYNA KAMIŃSKA (Toruń)

II. Sympozjum poświęcone pamięci i dorobkowi naukowemu Karola Koranyiego (1897 - 1964)

W dniu 8 IX 1974 r. po południu odbyło się w Toruniu sympozjum poświęcone pamięci Karola Koranyiego, zorganizowane w dziesiątą rocznicę jego zgonu przez Instytut Historyczno-Prawny UMK. Odbyło się ono w małej auli Collegium Minus UMK, w której zmarły przez wiele lat prowadził wykłady. W sympozjum wzięli udział uczniowie i koledzy Karola Koranyiego.

Uroczystość otworzył prodziekan Wydziału Prawa i Administracji UMK, doc. dr J. Gilas, który po powitaniu zebranych przekazał przewodnictwo prof. B. Leśnodorskiemu.

Prof. Z. Zdrójkowski przedstawił najważniejsze fakty z życia i działalności naukowej K. Koranyiego. Zwrócił uwagę na dorobek naukowy tego uczonego, który zapewnił mu trwałą pozycję w nauce polskiej i światowej. Referent wydatnił także zasługi, jakie położył K. Koranyi w kształceniu kadry naukowej dyscyplin historyczno-prawnych.

Następnie swymi wspomnieniami o Karolu Koranyim podzielili się z zebranymi: prof. A. Vetulani, prof. K. Górski, prof. S. Matysik, prof. K. Kolańczyk, doc. K. Spójka-Zielińska, doc. S. Salmonowicz, dr T. Malik.

Odczytano też zawierający wspomnienie o zmarłym list prof. J. Bardacha, który nie mógł wziąć udziału w sympozjum. — We wspomnieniach podkreślano cechy osobowości K. Koranyiego: ogromną pracowitość, erudycję, życzliwość jaką otaczał młodych pracowników nauki, serdeczność, a także poczucie swoistego humoru cechujące go w codziennych kontaktach z otoczeniem. Zwrócono uwagę na trwałość osiągnięć K. Koranyiego, które wyrażają się nie tylko rozmiarami pozostawionego dorobku naukowego, ale również tym, że inspirowane niegdyś przez niego badania kontynuują nadal jego uczniowie. Sprawia to, że trudno jest mówić o Karolu Koranyim w czasie przeszłym. Sympozjum zakończyło przemówienie prof. B. Leśnodorskiego, który też zaproponował wysłanie listu do blisko pracą naukową z mężem związanej p. Jadwigi Koranyiowej.

BŁAŻEJ WIERZBOWSKI (Toruń)

POWOŁANIE PROF. DRA JULIUSZA BARDACHA W SKŁAD ACCADEMIA NAZIONALE DEI LINCEI

Rzymska Accademia Nazionale dei Lincei wybrała w lipcu 1974 r. prof. dra Juliusza Bardacha na swego członka zagranicznego w Wydziale Nauk Moralnych, Historycznych i Filologicznych, w sekcji nauk prawnych.

WYJAZDY NAUKOWE I WYKŁADY ZA GRANICĄ

Prof. dr Bogusław Leśnodorski odbył w 1974 r. dwie podróże naukowe. Pierwsza wiodła do Włoch. Prof. Leśnodorski przebywał głównie w Mediolanie i Florencji. W pierwszym z tych miast pracował w *Fondazione Italiana per la Storia Amministrativa*, która jest pierwszym na świecie instytutem wyspecjalizowanym w tym zakresie. Prof. Leśnodorski był jednym z pierwszych autorów polskich w czasopiśmie *Annali*. Dzisiaj FISA przeżywa chwilowy kryzys finansowy, którego skutkiem jest m. in. wstrzymanie wydawnictwa *Annali* i zawieszenie publikacji bibliografii (*polonica* uzyskiwano w niej przede wszystkim dzięki Czasopismu Prawno-Historycznemu i Kwartalnikowi Historycznemu). W Mediolanie i Florencji zetknął się prof. Leśnodorski z aktywnymi ośrodkami badań nad okresem oświecenia, z polonistami i slawistami, wygłaszając wśród nich odczyty o Komisji Edukacji Narodowej. W Bolonii, od nowa ożywiona *Accademia di Storia e Letteratura Polacca e Slava Adam Mickiewicz* utworzona w 1879 r. przy współudziale Lenartowicza, wybrała prof. Leśnodorskiego na swego członka.

W drugiej połowie sierpnia 1974 prof. Leśnodorski przewodniczył delegacji polskiej na XIV Międzynarodowy Kongres Historii Nauki, który obradował w Tokyo i w starej stolicy Japonii Kyoto. Brał aktywny udział w pracach Kongresu. Polscy historycy nauki i techniki weszli do władz Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki, i paru towarzystw afiliowanych. Powołana została Międzynarodowa Komisja badań nad początkami nauki nowożytnej pod przewodnictwem prof. Jerzego Dobrzyckiego, utworzono Międzynarodowe Towarzystwo badań nad polityką naukową (*Science Policy Studies*). — Prof. Leśnodorski był gościem w Sangyo University w Kyoto, nastawionym na kształcenie pracowników zarządzania gospodarką. Pracuje w nim wybitny przyjaciel Polski, prof. Akiyoshi Nakayama, który po studiach uzupełniających w Uniwersytecie Warszawskim i doskonałym opanowaniu języka polskiego poświęcił się badaniom nad polskim oświeceniem; publikuje on źródłowe prace na temat Kościuszki, Kołłątaja, Niemcewicza, Konstytucji 3 maja, Księstwa Warszawskiego, Galicji.

*

Na zaproszenie uniwersytetów w Camerino i Macerata (Włochy) wygłosił prof. dr Adam Wiliński (UMCS) w Instytutach Historii Prawa tych uniwersytetów wykłady z zakresu rzymskiego prawa niewolniczego oraz rodzinnego.

HABILITACJA DRA ANDRZEJA WĘDZKIEGO

W dniu 12 II 1974 r. odbyło się pod przewodnictwem dziekana prof. dr. Wiktora Pawlaka, posiedzenie Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, poświęcone habilitacji dr Andrzeja Wędzkiego. Dr A. Wędzki ukończył studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego, uzyskując w 1950 r. stopień magistra praw, a w 1951 r. stopień magistra nauk ekonomicznych. W 1953 r. rozpoczął pracę asystenta w Instytucie Zachodnim w Redakcji Słownika Starożytności Słowiańskich. W 1955 r. przeszedł jako starszy asystent do Zakładu Słowianoznawstwa PAN, gdzie jako adiunkt pracuje dotychczas. W 1962 r. doktoryzował się na Wydziale Prawa UAM na podstawie napisanej pod kierunkiem prof. dr. Z. Kaczmarczyka pracy *Rozwój osadnictwa i podziały terytorialne ziemi łódzkiej do XIV w.* Zainteresowania naukowe dr. Wędzkiego koncentrują się wokół problematyki procesów urbanizacyjnych i dziejów miast zachodniej Słowiańszczyzny.

Podstawą przewodu habilitacyjnego była rozprawa *Początki reformy miejskiej*

w *środkowej Europie do połowy XIII wieku*, wydana drukiem jako tom 28 Prac Komisji Historycznej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 1974. Recenzentami pracy byli: prof. dr Gerard Labuda (PAN), prof. dr Zdzisław Kaczmarczyk (UAM) i doc. dr Edwin Rozenkranz (UG). Recenzenci zgodnie bardzo wysoko ocenili cały dotychczasowy dorobek naukowy dr. Wędzkiego i stwierdzili, że jego rozprawa habilitacyjna stanowi wybitne osiągnięcie badawcze, a autor nadał swym badaniom dziejów miast wczesnośredniowiecznych rangę poważnego problemu naukowego o dużej doniosłości metodologicznej oraz dokonał w pracy poważnych ustaleń o charakterze modelowym.

W wyniku tajnego głosowania Rada Wydziału Prawa i Administracji UAM postanowiła jednomyślnie pozytywnie ocenić rozprawę habilitacyjną i pozostały dorobek naukowy dr. A. Wędzkiego oraz nadała mu stopień naukowy doktora habilitowanego w zakresie historii państwa i prawa.

EWA BORKOWSKA-BAGIENSKA (Poznań)

HABILITACJA DRA GERARDA KULECZKI

W dniu 25 VI 1974 r. odbyło się pod przewodnictwem prodziekana wydziału prof. dr. W. Maisla, posiedzenie Rady Wydziału Prawa i administracji Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, poświęcone habilitacji dr. G. Kuleczki.

Dr G. Kuleczka ukończył studia prawnicze na Wydziale Prawa UAM, uzyskując w 1962 r. stopień magistra prawa. W 1962 r. rozpoczął pracę w Zakładzie Prawa Rzymskiego jako asystent. W 1964 r. uzyskał etat starszego asystenta, w 1967 r. adiunkta. Pracę naukową rozpoczął dr Kuleczka pod kierunkiem prof. dra K. Kolańczyka, uzyskując w 1966 r. stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy *Problem dzieci pozamałżeńskich w prawie rzymskim epoki pryncypatu*.

Podstawą przewodni habilitacyjnego była rozprawa pt. *Studia nad rzymskim wojskowym prawem karnym*, Poznań 1974, dotycząca problematyki nie uprawianej w romanistyce polskiej i mało zbadanej w światowej literaturze romanistycznej. Recenzentami pracy byli: prof. dr Wacław Osuchowski (UJ), prof. dr Henryk Kupiszewski (UWarsz.) i prof. dr Kazimierz Kolańczyk (UAM). Wszyscy recenzenci wysoko ocenili rozprawę, podnosząc nie tylko trafny wybór tematyki, ale i umiejętne wykorzystanie różnorodnej i różnojęzycznej literatury oraz bogatych źródeł prawnych i literackich. Szczególnym walorem prawniczym jest wyjaśnienie specyfiki rzymskiej represji wobec przestępstw wojskowych, przedstawienie politycznego i społecznego uwarunkowania wymiaru kar wojskowych oraz nakreślenie ewolucji, jaką wojskowe prawo karne przechodziło w Rzymie.

Recenzenci ocenili pozytywnie również i dotychczasowy dorobek naukowy dra G. Kuleczki. W tajnym głosowaniu Rada Wydziału Prawa i Administracji UAM przyjęła kolokwium habilitacyjne i postanowiła nadać drowi Gerardowi Kuleczce stopień doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa rzymskiego.

EWA BORKOWSKA-BAGIENSKA (Poznań)

HABILITACJA DRA JERZEGO WŁODARCZYKA

W dniu 1 VII 1974 r. na posiedzeniu Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego przeprowadzone zostało — pod przewodnictwem dziekana prof. dra Mariana Weralskiego — kolokwium habilitacyjne dra Jerzego Włodarczyka.

Jerzy Włodarczyk ukończył Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Łódzkiego (sekcja historii) w 1948 r. i podjął w tym samym roku studia na Wydziale Prawa tegoż Uniwersytetu, zakończone w 1952 r. Równocześnie od 1947 r. pracował jako asystent, potem adiunkt przy Katedrze Historii Społecznej Starożytności i Średniowiecza UŁ. W 1957 r. uzyskał na podstawie obrony pracy przed Radą Wydziału Filozoficzno-Humanistycznego UŁ nt.: *Tadeusz Korzon — główne koncepcje historyczne i historiozoficzne* (Łódź 1958) o stopień doktora nauk humanistycznych. W 1958 r. objął stanowisko kierownika Biblioteki Instytutu Historycznego UŁ, gdzie pracuje do chwili obecnej.

Podstawę przewodu habilitacyjnego stanowiła rozprawa habilitacyjna pt: *Sejmiki łęczyckie* (Łódź, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, 1973, s. 336). Recenzentami jej byli profesorowie Juliusz Bardach, Kazimierz Orzechowski i Andrzej Wyczański. Oceniając pozytywnie pracę habilitacyjną dr. J. Włodarczyka w kontekście całokształtu jego działalności naukowej recenzenci wypuklili jej walory zwłaszcza w warstwie analitycznej, podbudowanej bogactwem wyzyskanych źródeł i sumiennością w wykorzystaniu obszernej literatury przedmiotu przy dającej się zauważyć niechęci autora do sądów syntetyzujących. Uznali też, iż osiągnięte w tej pracy wyniki stanowią poważny wkład nie tylko do historii państwa i prawa Polski, lecz także do poznania dawnej szlacheckiej ideologii oraz doktryny politycznej.

Rada wydziału Prawa i Administracji UW postanowiła przyjąć wniosek o nadanie dr. Jerzemu Włodarczykowi stopnia naukowego doktora habilitowanego w zakresie historii państwa i prawa Polski.

WANDA SUDNIK (Warszawa)

OBRONY PRAC DOKTORSKICH

W dniu 15 I 1974 r. odbyło się posiedzenie Komisji Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, poświęcone publicznej obronie pracy doktorskiej mgr Małgorzaty Bieniasz, st. asystenta Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, pt. *Górnośląskie prawo prywatne według kodyfikacji z 1563 r.* Komisji przewodniczył prof. dr hab. Wacław Osuchowski, promotorem przewodu był prof. dr hab. Lesław Pauli, a recenzentami prof. dr hab. Kazimierz Orzechowski (UWr), doc. dr hab. Irena Kwiatkowska (UJ) oraz doc. dr cand. sc. Karel Malý (Uniwersytet Karola w Pradze). Po przeprowadzonej obronie Komisja w tajnym głosowaniu jednomyślnie postanowiła wystąpić do Rady Wydziału Prawa i Administracji UJ o nadanie stopnia doktora. W dniu 21 I 1974 r. Rada Wydziału, po wysłuchaniu sprawozdania przewodniczącego Komisji, uchwaliła nadać mgr Małgorzacie Bieniasz stopień naukowy doktora nauk prawnych.

*

Dnia 28 VI 1974 r. odbyła się w Instytucie Historyczno-Prawnym Uniwersytetu Warszawskiego obrona pracy doktorskiej Stanisława Krukowskiego. Tematem rozprawy doktorskiej była *Geneza konstytucji z 17 marca 1921 r.* (promotor — prof. dr Juliusz Bardach). Recenzentami pracy byli: prof. dr Stanisław Grodziski z UJ i doc. dr Michał Pietrzak z UW.

Rada Naukowa Instytutu, obradująca pod przewodnictwem prof. dr Michała Szczanieckiego, w tajnym głosowaniu jednomyślnie nadała Stanisławowi Krukowskiemu stopień naukowy doktora nauk prawnych.

KAZIMIERZ BARAN (Kraków),
ZBIGNIEW SZCZĄSKA (Warszawa)

